

Auteurscontractenrecht laat nog veel te wensen over

tekst: Erwin Angad-Gaur illustratie: Robert Swart

Bijna drie jaar geleden trad het nieuwe Auteurscontractenrecht in werking. Een wettelijke bescherming van auteurs en artiesten tegen wurgcontracten en onredelijke contractvoorwaarden. De wet was een eerste stap, maar het kon nog veel beter, vond ook een deel van de Tweede Kamer. Toenmalig staatssecretaris Fred Teeven deed daarom de toezegging tot een evaluatie na vijf jaar en een bespreking van de tussenstand na twee en een half jaar. Bij het ter perse gaan van dit nummer is de al maanden verwachte brief van het ministerie van Justitie en Veiligheid over die tussenstand nog altijd niet verschenen.

Het zegt wellicht iets over de prioriteit bij het ministerie. Maar misschien nog meer over de beperktheid van wat het de Kamer melden kan. Samen met de collega-organisaties in het culturele veld maakten wij zelf vorig jaar de balans op. De conclusie: tot nog toe kwam er van de nieuwe wet weinig terecht. Juist nu het inkomen van kunstenaars en artiesten bij het ministerie van Cultuur hoog op de agenda staat, is dat een treurige voorlopige conclusie.

Onredelijke bedingen

Zo maakt de wet onredelijke bedingen, zoals oneindige opties, vernietigbaar. Als voorbeeld van onredelijke contractvoorwaarden werd in de memorie van toelichting (de toelichting op de wet) de contractpraktijk van de (publieke) omroep genoemd: het verplicht stellen van muziekguitgave of zelfs kickbackregelingen tot 80% van het auteursdeel van Buma/Stemragelden bij opdrachtmuziek. De door de overheid gesubsidieerde publieke omroep paste zijn contracten niet aan, in de wetenschap dat de meeste muzikanten geen gebruik van het recht op vernietigen durven te maken. Uitgerede angst in het vervolg geen opdrachten meer te krijgen. Ntb, VCTN

en collega-organisatie BCMM beraden zich al geruime tijd op een procesgang, waarbij auteurs in een grote groep en dus minder kwetsbaar hun recht kunnen halen. Maar de angst bij auteurs is groot.

Geschillencommissie

Ook voorziet de wet in een Geschillencommissie Auteurscontractenrecht. Deze werd in onderling overleg tussen vakbonden en brancheorganisaties inmiddels opgericht, maar veel producenten, waaronder opnieuw ook de publieke omroepen, weigeren tot op heden zich bij de commissie in te schrijven. De eerste zaak, een klacht vanuit de filmwereld, werd dit jaar in behandeling genomen.

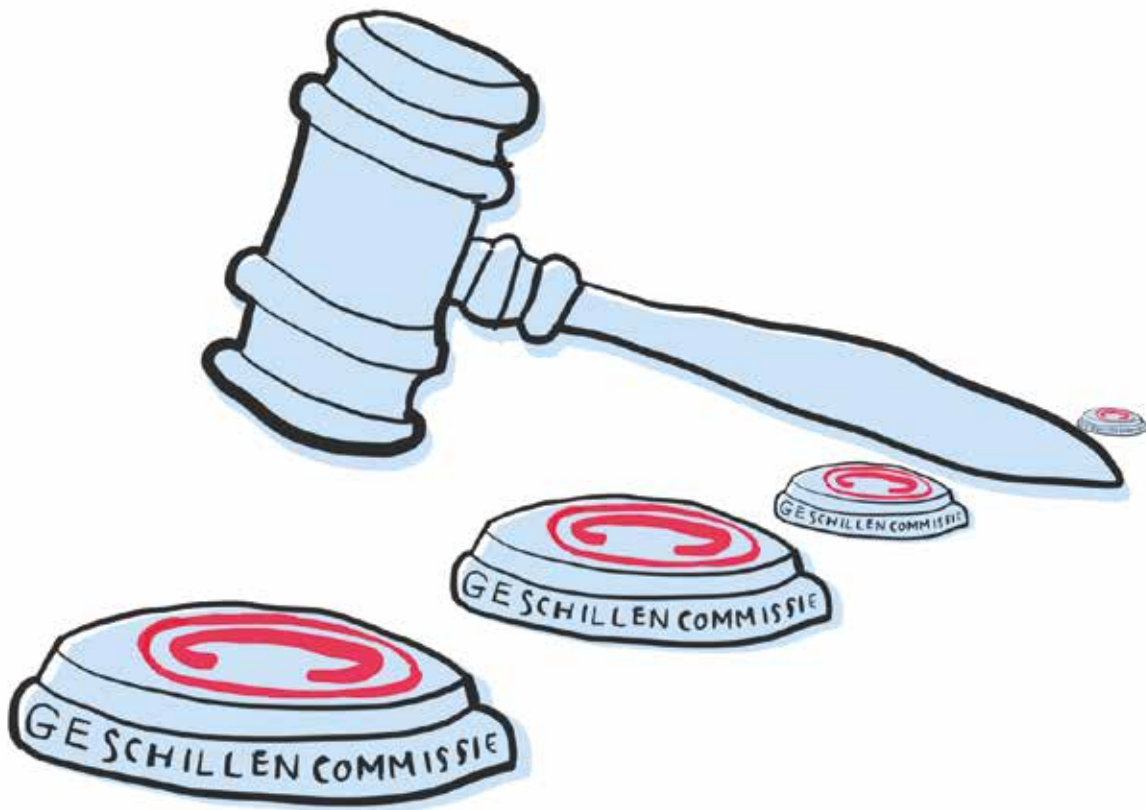
Ook hier speelt daarnaast hetzelfde probleem: veel artiesten en auteurs passen ervoor hun recht te halen uit angst voortaan als 'moeilijk' te boek te zullen staan.

Collectief onderhandelen

Een ander belangrijke mogelijkheid die de wet biedt is het toestaan van collectieve onderhandelingen tussen representatieve organisaties van auteurs en artiesten en brancheorganisaties van producenten over een 'billijke vergoeding'. Ook hiervan kwam tot op

heden weinig terecht. Alleen Ntb en Kunstenbond traden succesvol met producenten (verenigd in de NVPI) in onderhandeling over redelijke voorwaarden voor artiestencontracten. Een eerste stap, maar tot onderhandelingen over richtlijnen voor minimale redelijke vergoedingen was de NVPI tot nog toe niet bereid. De richtlijnen, te vinden op onder meer de websites van NVPI, Ntb en Kunstenbond, bieden nuttige aangrijppingspunten en geven een richtsnoer voor eventuele procedures bij de rechter of de geschillencommissie. Vervolgonderhandelingen over licentiecontracten en mogelijk ook sessieovereenkomsten zullen dit jaar gevoerd worden. Maar fundamenteel zijn onderhandelingen die de kern, de redelijke vergoeding, buiten beschouwing laten, uiteindelijk niet.

Alleen tussen de verenigingen voor muzikanten, waaronder de VCTN als grootste Nederlandse vereniging voor muzikanten, en muziekguitgevers vinden momenteel bredere onderhandelingen plaats, naar aanleiding van het 'Reprobel'-arrest van het Europese Hof. Een uitspraak die auteurs in een positie plaatst thuishoof- en leenrechtvergoedingen van uitgever terug te eisen en daarmee biedt wat de wet verzuimt te bieden: een motivatie

voor de sterkere marktpartij om te onderhandelen. Pas als producenten, uitgevers of omroepen iets te verliezen hebben door *niet* in onderhandeling te treden, zullen zij bereid zijn tot een serieus gesprek. Dat was onze kritiek bij de totstandkoming van de wet en blijkt nu ook in de praktijk.

Wat kan en moet er beter?

De wet kan scherper kortom, vooral in de prikkel tot naleving en in de handhaving. Ook kan de overheid in zijn subsidiebeleid redelijke contractvoorwaarden afdwingen. Als grootste financier van de publieke omroep kan het kabinet het handelen naar de geest van de wet verplicht stellen (op straffe van korting op de subsidie) en op eenzelfde wijze kunnen via fondsen onder meer fimproducenten en muziekinstituten tot het afsluiten van redelijke auteurs- en artiestencontracten en festivals tot het betalen van redelijke gages verplicht worden.

De nieuwe minister van Onderwijs,

Cultuur en Wetenschap heeft daarmee een belangrijke sleutel in handen tot een werkelijk werkend Auteurscontractenrecht. Naast de minister van Justitie, die aanscherping van de wet zou moeten voorbereiden. De daadwerkelijke evaluatie ligt, na de verlate 'tussenstand', nog twee jaar voor ons. De overheid zelf, als opdrachtgever en als subsidiegever, kan belangrijke stappen zetten om de wet alsnog, ook in huidige vorm, tot leven te brengen.

Eigen boezem

Maar, hand in eigen boezem: kunnen wij zelf er meer aan doen? Ntb en VCTN onderhandelen met producenten en muziekuitgevers. Dat levert

enige (tot nog toe bescheiden) resultaten op. Maar juridische actie moet nog ondernomen worden. Het overtuigen van onze leden, ook zichtbaar deel te nemen aan juridische procedures, om een eerlijke beloning af te dwingen, zal de komende periode een belangrijke prioriteit moeten zijn. De overheid kan niet alles voor ons doen. Hoe moeilijk ook, wij zullen ook zelf onze rechten moeten gaan halen. Samen staan we sterk!

Een oproep daarom aan de overheid niet louter wetgeving uit te vaardigen, maar er ook in haar beleid naar te handelen. Maar ook het voornemen zelf met onze achterban(nen) harder in actie te komen. Dat is de missie voor de komende twee jaar.

